

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Ківалов С.В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО.....	8
<i>Стрельцов Є.Л.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ (ПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ).....	9
<i>Баулін Ю.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	12
<i>Музика А.А.</i> ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ: НОВОСТВОРЕНІ ПРОБЛЕМИ НА ТЛІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ВІД 28 ЛИПНЯ 2022 Р. № 2472-ІХ.....	16
<i>Вереша Р.В.</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	20
<i>Житний О.О., Бадюков Ю. В.,</i> КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПОГАНОВОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ ВИМІР)	23
<i>Конопельський В.Я.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	25
<i>Лихова С.Я.</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ.....	28
<i>Мусієнко А.В.</i> ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ АБОРТУ ЯК НАПРЯМОК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	31
<i>Ступник Я.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	33
<i>Тіщенко В.В.</i> ПОНЯТТЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ І КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	36
<i>Heinrich, Bernd.</i> THE ISSUE OF “TRIAGE” IN GERMAN CRIMINAL LAW.....	38
<i>Харитонов С.О.</i> ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	42
<i>Чуваков О.А.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	44
<i>Вознюк А.А.</i> ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЙ УЧАСНИКІВ ДНР/ЛНР ПІД ЧАС МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....	46

Тіщенко В.В.

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України,
завідувач кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПОНЯТТЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ І КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Повномасштабна війна, розв'язана Росією проти незалежної і суверенної України, призвела з боку агресора до численних кримінальних правопорушень - тяжких злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, що супроводжується вбивствами та каліцтвом мирних жителів, геноцидом, екоцидом, знищенням і руйнуванням міст і сіл, стратегічно важливої інфраструктури, яка забезпечує необхідні умови життєдіяльності нашого населення.

Якщо в мирний час існування складів таких злочинів розглядалося як правовий засіб загальної превенції, то зараз правильне тлумачення відповідних кримінально-правових норм та їх практичне застосування в ході розслідування і судового розгляду є нагальною необхідністю.

У зв'язку з цим розширюється коло завдань, яке постає перед криміналістичною наукою, адже під час воєнних дій застосовуються не тільки вогнепальна стрілецька зброя, а й всі види сучасного озброєння: міномети, кулемети, гранатомети, артилерійські і ракетні установки та інше. Використовуються різноманітні засоби доставки снарядів, ракет, вибухових пристроїв: авіація, морські судна, безпілотні літальні апарати, танки, самохідні гарматні установки тощо. В результаті застосування такого озброєння утворюються специфічні наслідки у вигляді зруйнованих житлових будинків, промислових, транспортних, енергетичних споруд, навчальних лікувальних закладів, трупів загиблих, масштабних пожеж, уламки та різні фрагменти ракет, снарядів, літальних апаратів тощо.

Звідси впливають завдання, пов'язані з вивчення сучасного військового озброєння, його технічних характеристик, слідів і наслідків застосування, що зумовлює розширення положень криміналістичної техніки, необхідність використання спеціальних знань, особливо в судово-експертних дослідженнях.

Відповідні особливості повинні бути відображені в криміналістичній тактиці, зокрема в тактиці огляду місця події та об'єктів, які там знаходяться: трупів, зруйнованих будинків і споруд, залишків життєво небезпечних предметів, речовин, уламків зброї тощо.

Виникає необхідність і в розробці нових методик розслідування, зокрема тих, що стосуються кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (Розділ XX Кримінального кодексу України). В криміналістичній літературі вже пропонуються деякі положення щодо створення методики розслідування воєнних злочинів [1, с.369-374]. Проте є певні завади на цьому шляху, оскільки у вітчизняному кримінальному законодавстві, на відміну від норм міжнародного гуманітарного права відсутнє поняття воєнних злочинів.

Поняття воєнних злочинів визначається у статуті Нюрнберзького міжнародного трибуналу (1945), в ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (1998 р.), а також на основі Гаазьких і Женевських конвенцій та додаткових протоколів до них. Воєнні злочини, поряд зі злочинами проти миру і проти людяності, включаються до загальної групи злочинів проти миру і людства [2, с. 619-620]. В цих документах нараховується близько сорока різновидів воєнних злочинів, а на думку окремих авторів до них можна віднести близько ста складів злочинів [3, с.122].

Виникають питання: які ознаки об'єднуються воєнні злочини і чи доцільно використовувати цей термін у вітчизняному кримінальному праві та в криміналістиці при розробці методик розслідування? Думаємо, що воєнні злочини об'єднуються характером, забороненими способами і засобами ведення військових дій, що порушують закони та звичаї війни, зокрема вбивства, катування, руйнування міст і сіл, окремих цивільних і гуманітарних об'єктів, не виправдане воєнною необхідністю та інші. Такі злочини, на наш погляд, доцільно виділити в розділі XX КК України поряд зі злочинами проти миру і людяності з наданням їм детальної кримінально-правової характеристики.

Що стосується методик розслідування воєнних злочинів, то в криміналістиці слід виокремити базові принципи розроблення і застосування таких методик, здійснити криміналістичну класифікацію воєнних злочинів з наданням кожній класифікаційній групі відповідної криміналістичної характеристики та створити комплексні програми розслідування, які б містили чіткі алгоритми з організації та проведенні на початковому і подальшому етапах тактичних операцій та окремих слідчих дій, рекомендації з використання допомоги військових спеціалістів і судових експертів у збиранні, оцінці й дослідженні судових доказів.

Список використаних джерел:

1. Дуфенюк О.М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово медичні питання / Юридичний науковий електронний журнал. №4, 2022. С. 369-374
2. Юридична енциклопедія. У 6 томах. Т.2. Київ: Українська енциклопедія, 1999
3. Репецький В.М. , Лисик В.М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. Альманах міжнародного права. 2009. Вип.1